

ЕФЕКТ СЛОВА: АНТИЧНА СОФІСТИКА ТА СУЧАСНІСТЬ

Паньків О.В.

Національний університет “Львівська політехніка”

Слово – це духовний, символічний код, через який людина розуміє себе і своє буття у цьому світі. Слово оточує своєю повної сили енергією, без нього було б важко уявити розвиток культури, науки, освіти, цивілізації.

Слово, мова в наш час належать до ряду феноменів, що перебувають у центрі уваги сучасної філософської думки тай не тільки філософської.

З екранів телебачення ми неодноразово стикаємося зі спробою проявити власну свободу в слові, заслуховуємось красномовністю сучасних політиків, громадських діячів.

Очевидно, слово здатне вплинути на думки та діяльність багатьох людей, тобто володіє не абиякою силою.

Зацікавленість особливостями та можливостями слова та мови має давню традицію, яка своїми коріннями сягає епохи античності.

Найбільшими теоретиками і “вчителями слова” в цю епоху були софісти, їх ще називали вчителями мудрості.

Однак “мудрість” їх була скептичною: вони вважали, що абсолютної істини не існує, істинним є те, що може бути доведене досить переконливим образом, йдеться про певну умовність, яка дістала поширення й на мовні знаки й, зокрема, слова.

Звідси їхня турбота про переконливість доказу і виразності слова: вони зробили слово об'єктом спеціального дослідження.

Слову вони надавали ваги не тільки як знаряддю мислення, але й як способу дії на свідомість.

Якщо Парменід звертається до слова, як до способу висловлення істини, то софісти звертаються до слова заради задоволення.

Як влучно зауважує Б.Кассен, що питання, яке постало перед софістами з приводу слова не “чому вживати це слово?” або “який образ воно викликає в розумі?”, а швидше “яка його функція?” “який ефект воно справляє на слухачів?” [2, с.43]

Історія зберегла декілька творів Горгія – “Похвала Олені” і “Виправдання Паламіда”. “...Слово – найвеличнійший володар, зовнішньо мале і непомітне, а справи робить чудесні: може жах зупинити і сум відігнати, викликати радість, підсилити співчуття” [1, с.54].

Ораторське мистецтво Горгія уклало в собі багато нововведень: симетрично побудовані фрази, речення з однаковими закінченнями, метафори і порівняння; ритмічне членування мови і навіть рима наближали його мову до поезії.

Деякі з цих прийомів надовго зберегли назву “горгіанські фігури”.

1. Горгий. *Похвала Елене* / Пруцков Г.В. *Введение в мировую журналистику: Антология: в 2-х т.* – М., 2003. – Т.1. – [Електронний ресерс]. – Режим доступу: www.library.cjes.ru/online/;

2. Кассен Б. *Еффект софистики* /Б. Кассен [пер. с француз. А. Россиуса] – М.-С.-Петербург, 2000. – 240 с. – (Библиотека современной французской философии).